

Adviesvraag Onderzoek Fact-sheet predatie op runderen en paarden 130723

De afgelopen maanden hebben zich, meer dan verwacht, meerdere voorvallen voorgedaan waarbij een wolf runderen en paarden (pony's) heeft aangevallen. Het beleid is om bij schade voor (ook hobbymatig gehouden) runderen en paarden, net als voor schapen en geiten, een tegemoetkoming te verlenen. Tevens is voorzien om ook voor deze diersoorten preventieve maatregelen te gaan subsidiëren.

Het huidige wolvenplan gaat niet apart in op predatie op runderen en paarden en de wellicht specifieke mogelijkheden voor preventie. Daar is, als gevolg van de ontstane situatie, wel behoefte aan. Daarom ook is een nadere beleidskeuze in voorbereiding. Het ontbreekt echter aan voldoende informatie om dergelijk beleid op te kunnen baseren. De wolvencommissies in Drenthe en Fryslân hebben hier ook om verzocht. In IPO verband is besloten tot het opstellen van een 'fact-sheet runderen en paarden'. Daarom deze onderzoeksvragen.

Voorgesteld wordt om een Fact-sheet op te laten stellen met informatie over wolvenpredatie op runderen en paarden.

Samengevat komt het neer op het bijeenbrengen van kennis over de predatie van wolven op runderen en paarden. Doel is zicht te krijgen op de ervaringen hiermee en de omvang hiervan in een aantal Europese landen. Het praktische doel is te komen tot goede aanbevelingen t.b.v. de preventie van aanvallen op deze diersoorten.

Resultaat/product:

1. Factsheet met samenvattende informatie en adviezen.
2. Achtergronddocument met de nadere onderbouwing van de factsheet.

Toelichting:

De *factsheet* dient in de communicatie te kunnen worden gebruikt. Deze moet dus makkelijk leesbaar en gebruikersvriendelijk en geïllustreerd van opzet zijn en gericht op praktische aspecten. Omvang: 2-4 A4'tjes. Bij voorkeur wordt hier ook rekening gehouden met [digitale toegankelijkheid](#) ([lees hier meer](#)).

Het *achtergronddocument* (adviesrapport) dient de onderbouwing te bevatten van hetgeen de fact-sheet samenvattend weergeeft. Beoogde omvang: 40-50 pagina's.

Vragen (en antwoorden) die daarin aan de orde komen zijn:

Algemeen beeld en ervaringen

- Hoe vaak komt het (in andere landen) voor dat wolven runderen en paarden prederen? Meer specifiek zouden wij van de directe buurlanden, Duitsland, België en zo mogelijk meer landen (Frankrijk) en evt. andere Europese landen een beeld willen krijgen op de omvang van predatie door wolven.
- Ook de Nederlandse situatie dient hierin te worden meegenomen. De informatie hiervoor levert BIJ12 aan.
- In hoeverre worden/zijn dergelijke aanvallen bepaald door de conditie van deze (prooi-) dieren, bijv. om gezonde, dan wel om jonge, oude of om andere redenen verzwakte dieren? En zo ja, is dit reden om in de wijze waarop deze dieren worden gehouden advies te geven?
- Wat is de invloed van (sociale-)groep samenstelling van runderen en paarden op de kans op predatie door wolven?
- Heeft de wijze van kuddebeheer (samenstelling en daarmee samenhangende gedrag) effect op de weerbaarheid tegen en risico's op een wolvenaantal? Dit mede in relatie tot een meer natuurlijk gehouden kuddedieren (inzet natuurbegrazing).

Kenmerken

- In hoeverre is sprake van normaal, dan wel uitzonderlijk of (roedel-)specifiek gedrag bij wolven, wanneer runderen en paarden worden aangevallen?
- Zijn er specifieke kenmerken te benoemen m.b.t. de verwondingen of wijze van aanval?

- Zijn er verschillen tussen aanval/verwonding van paard en rund?

Preventieve maatregelen

- Welke maatregelen zijn er te nemen om predatie door wolven te voorkomen, en in hoeverre wijkt dit af van de maatregelen die bij schapen worden genomen? M.a.w. zijn er aanvullende – wolf gerelateerde – maatregelen nodig?
- In dat kader is het ook van belang te weten welke afrastering voor de betreffende diersoorten als standaard/gebruikelijk kan worden gezien. M.a.w. wat is dan nog extra/aanvullend nodig om deze alsnog wolfwerend te maken?
- Welke bijeffecten brengen dergelijke maatregelen met zich mee?
  - o Kosten voor grondgebruiker;
  - o Landschappelijke effecten van plaatsen rasters;
  - o Mogelijkheden en beperkingen gerelateerd aan op stal zetten van runderen en paarden;
  - o Etc.
- Komt het voor dat in bepaalde situaties en/of specifieke gebieden preventieve maatregelen niet uit te voeren zijn? Zo ja om welke redenen zou dit het geval kunnen zijn?
- In hoeverre vormen houders van koeien en paarden een andere doelgroep van schapen- en geiten houders, en in hoeverre dient hier in de communicatie rekening mee gehouden te worden?
- In hoeverre verschilt wet- en regelgeving, en/of regimes mbt verzekering, normaal maatschappelijk risico op schade, eigen verantwoordelijkheid, zorgplicht ed, voor runderen en paarden van die mbt schapen en geiten?

Overleg en presentaties opdrachtgever, klankbordgroep

Van de opdrachtnemer wordt verwacht om minimaal driemaal overleg met de opdrachtgever te hebben: bij de start, tussentijds en vervolgens in de eindconcept fase.

Tussentijds is een overleg voorzien met de klankbordgroep en zal een eindpresentatie aan deze groep worden gegeven. Evenals een eindpresentatie voor de WWG/LOW (wolvenwerkgroep, landelijk overleg wolf).

Overige zaken

De stukken dienen zowel in Word-versie als in PDF versie bij de opdrachtgever beschikbaar te komen. Eventuele (achtergrond-)bestanden dienen ook als bronbestand bij de opdrachtgever beschikbaar te komen.

Klankbordgroep samenstelling

p.m. (is bijna rond)

Opdrachtgever BII12